

Gruppearbejde på Ungdoms- og videregående uddannelser – Begrundelser og perspektiver

Simon Raaby Holmgaard Poulsen¹, Centre for Educational Development, Aarhus Universitet

Abstract

Antologien 'Gruppearbejde på ungdoms- og videregående uddannelser' af Henriette Duch (red.) et. al. er et kæmpe bidrag til didaktisk refleksion over gruppearbejde. Gennem en almen didaktisk tilgang udforsker bogen kompleksiteten af gruppearbejde som pædagogisk koncept, hvor fokus rækker ud over blot at handle om mål og midler. Med 10 kapitler, der spænder fra politiske idéer til evalueringsteknikker og professionelt samarbejde, opfordrer Duch og antologiens bidragsydere læseren til at overveje formålet og betydningen af gruppearbejde i undervisningen. Selvom nogle kapitler mangler dybde, leverer andre konkrete handlingsmuligheder og refleksioner, hvilket gør bogen til et skridt i retning af et bredere didaktisk perspektiv på gruppearbejde.

Introduktion

Med bogen *Gruppearbejde på ungdoms- og videregående uddannelser* skrevet af Henriette Duch (red.) et. al. kommer man hurtigt til selv at reflektere over gruppearbejde som en del af ens undervisning. Bogen har et alment didaktisk afsæt og arbejder både med teori om gruppearbejde, nærliggende teorier såsom læringsteori, viden om teamsamarbejde og handlingsanvisninger ved gruppearbejde i undervisningen. Der er allerede et væld af forskellige håndbøger og bøger med handleanvisninger og praktiske øvelser om gruppearbejde til alle uddannelsesniveauer på dansk (Rask, et. Al. 2021; Brodersen, et. al. 2021; Sanden & Frederiksen, 200; Kristiansen 2023 m.fl.). Disse kan siges at være indenfor et snævert didaktisk perspektiv med fokus på mål og midler (Larsen & Larsen 1997; Bengtsen & Qvortrup 2013). Denne bog forholder sig ikke kun til det snævre fokus, men er nærmere tværtimod en bestræbelse på et bredt didaktisk blik, der indebærer forskellige perspektiver og begrundelser for gruppearbejde. Bogen viser, at gruppearbejde bl.a. kan anskues som et reproduktivt og skabende læringsrum, en metode, en form til et givent indhold, organisering, evaluering, normative, endsige tolkes gennem filosofisk og politisk kritiske perspektiver. Dette stemmer godt overens med bogens mål med at kvalificere den kommende, nye eller erfarne underviser til at træffe didaktiske valg, når gruppearbejde er den valgte arbejdsform. Jeg arbejder i mit daglige virke som pædagogisk konsulent på Aarhus Universitet, og det, jeg nogle gange møder i mine drøftelser med undervisere, er ønsket om at vide, hvad der virker i undervisning eller hvilke gode modeller og strukturer, der kan lægges ned over undervisningen, prøves af for derefter at drøfte, hvorvidt det har haft en "effekt". Altså et mere snævert didaktisk perspektiv. Jeg har derfor især angående gruppearbejde savnet et bredere didaktisk perspektiv (denne bogs mål), der udvider horisonten og beskæftiger sig med andet end mål og midler. Nogle perspektiver der kan hjælpe mig med at åbne op for samtalen om

---

¹ srhp@au.dk

gruppearbejde, skabe en givtig dialog og en didaktisk refleksion med de undervisere, jeg møder.

Bogen er en antologi med 10 kapitler og jeg ser den som værende i to dele. Den første del kredser om fænomenet gruppearbejde fra forskellige perspektiver, bla. et læringsteoretisk, et politisk og et demokratisk. Anden del har et fokus på det strukturelle ved gruppearbejde på ungdoms- og videregående uddannelser, og sætter emnet ind i forskellige undervisningsrelaterede områder såsom evaluering af gruppearbejde, studiegrupper og det professionelle samarbejde. Bogen er godt bygget op, letlæselig og de enkelte kapitler formår at referere til hinanden, hvilket giver en helhedsfornemmelse af bogen og de enkelte bidrags sammenhæng til de andre perspektiver. Der kommer i kapitel 1 en klassisk rammesætning med inspiration fra Jank & Meyers HV-spørgsmål. En rammesætning, der for lærerstuderende og andre undervisningsinteresserede hurtigt ræsonnerer. Jeg mangler, at man i de efterfølgende kapitler, der alle slutter af med reflekterende eller handlingsanvisende elementer, vender eksplicit tilbage til rammesætningen og de didaktiske spørgsmål fra kapitel 1. Jeg savner et svar på, hvordan det enkelte perspektiv kan forstås i relation til Jank & Meyers HV-spørgsmål.

Efter den rammesættende indledning tilbyder man med kapitel 2 et uddannelsespolitisk perspektiv på gruppearbejdet. Herunder en undersøgelse af politiske ideer om gruppearbejde, deres politiske udbredelse og hvilken opmærksomhed ideen medfører. Kapitlet viser, at der er en politisk debat om gruppearbejde, og at forskellige politiske idéer finder indpas på forskellige tidspunkter, præget af den daværende debat og uddannelsespolitiske dagsorden. Det være sig f.eks. økonomiske eller kvalitetssikringsmæssige hensyn. Her fremvises udvalgte uddrag som cases fra forskellige politiske debatter med udsagn fra den, på det tidspunkt, siddende minister. Det er ikke kapitlets intention, men jeg mangler i min læsning at få vist bevægelsen fra politiske idéer, debat i og udenfor folketinget og til omformning af policy, der har en betydning for undervisningspraksis. På den måde ville kapitlet kunne have bevæget sig fra et politisk makroplan til underviserens mikroplan.

I kapitel 3 om forskningsfeltet formår Birgitte Lund Nielsen at vise generelle principper, nøgledimensioner, målformer for gruppearbejde og at hjælpe læseren med at omsætte, hvordan man kan bruge den fremstillede viden til at skærpe opmærksomheden på de didaktiske valg og målene med en bestemt anvendelse af gruppearbejde. Det bliver forklaret, hvad forskningen siger om gruppearbejde, og kapitlet indeholder gode nedslag i den ellers omfattende forskning om elever og studerendes udbytte af gruppearbejde. Kapitlet formår at vise, at forskningsfeltet er komplekst, kontekstafhængigt, og at det er svært at sige noget generelt om betydningen af gruppearbejde for læring og motivation.

Kapitel 4 om gruppearbejde som en demokratisk aktivitet, kapitel 5 om læringsteoretiske tilgange til gruppearbejde og kapitel 6 om perspektiver på eleverne i gruppearbejde er nogle kapitler med brede emner og referencer til store uddannelses- og sociologiske tænkere. De enkelte kapitler redegør for emnefeltet og viser dets relevans som perspektiv på gruppearbejde. I førstnævnte kapitel om demokrati viser Duch og Skov med referencer til Dewey og Biesta, at gruppearbejde kan være en didaktisk tilgang til at uddanne og socialisere elever til demokratisk forståelse og aktiv deltagelse. Her er pointen om at betragte gruppearbejde som et *uenighedsfællesskab*, hvor sammensætning af grupperne skal få forskellige synspunkter frem, særlig interessant. Duch og Skov diskuterer, at en sammensætning af grupper med uenighed for øje stiller nogle særlige krav til opgavestilleren, så det demokratiske potentiale i gruppearbejdet forløses. Det fremstår dog uklart, hvilke "knapper", man kan skrue på som didaktiker for at forløse dette demokratiske potentiale i gruppearbejdet. Noget lignende gør sig gældende i kapitel 5 om læringsteori, hvor forfatteren redegør for tre læringsteoretiske tænkere, Dewey, Kolb og Wenger, og sidst i kapitlet kommer ind på, hvad man som underviser skal forholde sig

til didaktisk. Her savner jeg bud på eller eksempler på, hvordan man strukturerer en læringsproces i grupper med disse læringsteoretiske briller. I kapitel 6 diskuterer Duch, hvorvidt alle elever har lige muligheder for at deltage i gruppearbejdet, og hvorvidt gruppearbejde som arbejdsform bidrager til uddannelsessystemets reproduktion af allerede eksisterende forskelle. Med referencer til Bourdieu, Rasborg og Ziehe pointerer hun nødvendigheden af refleksion over gruppearbejde for at bryde de reproduktive strukturer, der også kan forekomme i gruppearbejdet. Her finder jeg, at især Duchs overvejelser omkring strukturer og stilladsering af gruppearbejde out of class eller som hjemmearbejde er særlig interessant læsning. Det er min tese, at man som underviser ofte tænker forberedende aktiviteter i grupper på universitetsniveau som de studerendes egen tid og eget ansvar. I kapitlet beskriver Duch med reference til Olsen, der har undersøgt STX-elevs engagement og tilgang til gruppearbejde som forberedelse, at elevernes forberedelse i grupper varierer, og at man som underviser kan forsøge at stilladsere gruppearbejdet vedrørende lektielæsning ved at vægte meningsfuldhed og relationer i arbejdet. Altså at eleverne out of class arbejder med noget relevant, brugbart og nødvendigt, og at eleverne føler sig som en del af et fællesskab, da de jf. undersøgelsen er mere forpligtet overfor forberedelse i og med gruppen end den egentlige forberedelse til timen.

Kapitel 7 om evaluering, kapitel 8 om gruppearbejde i problembaseret læring, kapitel 9 om studiegrupper og kapitel 10 om det professionelle samarbejde placerer gruppearbejde i forskellige undervisningsrelaterede områder. Karen E. Andersen sætter sig i kapitel 7 i underviserens sted ved at koble teori og evalueringsmetoder til praksis. Andersen tydeliggør, hvad man skal gøre som underviser, og hvilke overvejelser man kan gøre sig. Udover det kommer Andersen med gode og konkrete overvejelser omkring evaluering af gruppearbejde formativt i undervisningen, i et undervisningsforløb og summativ kriteriebaseret vurdering ved en gruppeeksamen eller gruppeprøve.

I kapitel 8 er der et overvejende teoretisk fokus på problembaseret læring. Verner Larsen præsenterer en skelnen mellem en kooperativ og kollaborativ samarbejdsform og peger på, at vejlederen til et projekt kan stille nogle spørgsmål, der hjælper de studerende til at arbejde kollaborativt.

I kapitel 9 præsenterer Mikkel Wiskerchen nogle gode overvejelser omkring didaktisering af studiegrupperarbejdet. Wiskerchen inddrager forskellige teamteorier, herunder Tuckmans model for progressionen i gruppeudvikling og Søholm og Juhls højtydende team-model. Wiskerchen beskriver med udgangspunkt i nogle enkelte cases og egen erkendelse, at man som underviser skal se studiegrupper som et middel til læring og som et mål i sig selv. Her viser han, hvordan man som underviser kan støtte op om studiegruppen som middel til læring og som mål i sig selv. Konkret fremviser han progressionen i Tuckmans faser, og hvordan enkelte øvelser kan bidrage til, at studiegrupper udvikler sig mod at være højtydende teams. I det afsluttende kapitel beskriver Duch, hvordan undervisere kan samarbejde om gruppearbejde, herunder har han et særskilt fokus på kommunikation og dialogen mellem undervisere.

Siden den Blå Betænkning i 1960 har gruppearbejde været en gængs struktur og arbejdsform i uddannelsessystemet (Danmarkshistorien, 2012). Af den årsag kan der argumenteres for, at gruppearbejde bliver didaktisk taget for givet eller opfattes som en selvfølgelig arbejdsform, et middel til et mål som beskrevet i kapitel 9. Bogen tilbyder en refleksion over gruppearbejde, der strækker sig ud over traditionelle mål- og midlerbetragtninger og dermed udfordrer den gængse tænkning om gruppearbejde. Bogen har som før beskrevet til formål at kvalificere den kommende, nye eller erfarende underviser til at træffe didaktiske valg. Jeg forstår didaktiske valg og refleksion i lyset af Thornbergs definition som at kunne: "udforske, sætte ord på og beskrive forbindelsen mellem alle de forskellige faktorer, som på et givet tidspunkt påvirker lærerens arbejde i klasseværelset" (Tornberg, 2001). I det lys mener jeg, at bogen er en god introduktion til et alment didaktisk blik

på gruppearbejde særligt til nye undervisere eller undervisningsinteresserede, der ikke før har beskæftiget sig med gruppearbejde. Men som en, der beskæftiger sig med gruppearbejde på universitetet og dagligt drøfter emnet med undervisere, kunne jeg godt have ønsket mig mere dybde og fokus på forbindelserne mellem perspektiverne. Bogen er ikke særlig lang, og da det skal spænde meget bredt, bruger de enkelte bidragydere med rette en del tekstplads på redegørende elementer og kontekst. Det besværliggør en dybere diskussion i forhold til didaktisk relevans af de enkelte kapitler og deres relationer til hinanden. De forskellige perspektiver og begrundelser, der uddybes i de enkelte kapitler, er kortfattede og fremstår ikke som fyldestgørende perspektiver på gruppearbejde, men snarere som eksempler eller korte begrundelser for dette eller hint. Man kunne have overvejet et afsluttende kapitel, der sætter de enkelte bidrag i relation til hinanden og i relation til den indledende rammesætning. Ydermere gør det brede felt fra ungdoms- til videregående uddannelser, at man som læser selv skal kunne finde rundt i, hvad kan oversættes fra en kontekst med elever på hele ungdomsområdet til en kontekst med studerende på hele det videregående uddannelsesområde. Man skal selv finde ud af, hvad der fungerer godt i en kontekst med børn, unge og voksne som deltagere i gruppearbejde. Duch argumenterer selv for, at det didaktiske *hvor* og *hvem* er relevant og beskriver at: "Vi vil anvende termen elever om dem, der går på ungdomsuddannelser, men her kan være en aldersspredning" (kapitel 1). Ligeledes beskriver Duch, at man på videregående uddannelser og eftervidereuddannelses-området vil bruge termen studerende, velvidende at målgrupperne i alder og på andre parametre er væsentligt forskellige. Det store spænd har Duch nok selv tænkt vil være besværligt for læseren, da det behandles i det indledende kapitel, men det er ikke noget, der behandles yderligere i de andre kapitler, hvilket er en skam, da det kunne have hjulpet læseren i sit oversættelsesarbejde. Som læser ønskede jeg en dybere forståelse af, hvordan de præsenterede perspektiver og teorier kan udvide mine drøftelser med undervisere om deres undervisning, især med fokus på at åbne op for samtaler og didaktisk refleksion blandt undervisere. Selvom bogen ikke fuldt ud opfylder dette ønske, udvider den horisonten for gruppearbejde som pædagogisk værktøj og opfordrer til fortsat dialog og udforskning af emnet.

Referencer

- Aggergaard, K. Brodersen, P. Gissel, S. Hansen, T & Albrechtsen T. (2021). *Gruppearbejde - At organisere, vejlede og intervenere*. Hans Reitzels Forlag.
- Danmarkshistorien (2012). Den Blå Betænkning: Undervisningsvejledning for Folkeskolen, 1960. Lokaliseret d. 14/03/2024 [Den Blå Betænkning: Undervisningsvejledning for Folkeskolen, 1960 \(danmarkshistorien.dk\)](https://danmarkshistorien.dk)
- Frederiksen, P. & Sanden, E. (2009). *Gruppearbejde i undervisningen*. Frydenlund forlag.
- Kristiansen, B. (2023) *Studiegrupper – Hvordan gør vi?* Aarhus Universitet. Lokaliseret d. 14/03/2024: [Rapport: Studiegrupper – Hvordan gør vi? \(au.dk\)](https://au.dk)
- Larsen, Carl Aage; Larsen, Høeg, C. A. (1997). *Didaktiske emner belyst gennem 12 artikler af Carl Aage Larsen & C.A. Høeg Larsen*, Danmarks Pædagogiske Bibliotek
- Rask, L., Hansen, M. B., Ravn, I., & Rask, A. K. (2018). *Studiegrupper: Samarbejde og facilitering*. (1. udg.) Hans Reitzels Forlag.
- Smedegaard Ernst Bengtsen, S., & Qvortrup, A. (2013). Didaktiske teorier og didaktikkens nerve. I *Læringsteori og didaktik* 291-311 Hans Reitzels Forlag.
- Thornberg, U. (2001) *Sprogdidaktik*. Alinea.

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den.

Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives ift. ovenstående bibliografiske oplysninger

© **Copyright**
DUT og artiklens forfatter

Udgivet af
Dansk Universitetspædagogisk Netværk